

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลลา สุขพานิช และ วุฒิชัย มูลศิลป์ ทหารกับการเมือง : วิเคราะห์
เปรียบเทียบ. เอกสารวิชาการ ของสมาคมสังคมศาสตร์
แห่งประเทศไทย 2523.

กมลชัย รัตนสกาวงศ์ หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน. พิมพ์ครั้งแรก.
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมษายน 2537.

ขวัญชัย สันติสว่าง. กฎหมายปกครองเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 2.
ภาควิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2531.

คณะกรรมการจัดงานฉลองวัดเฉลิมถวัลยราชสมบัติครบ 100 ปี ในพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การปฏิรูประบบกฎหมายและ
การศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระปิยะมหาราช. กระทรวงยุติธรรม 2511.

คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) ปฏิรูปการเมืองไทย.
พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ
คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) 2538.

จรัส ดิมฐาอภิชัย การปฏิวัติฝรั่งเศส. พิมพ์ครั้งแรก. สำนักพิมพ์ผู้จัดการ
มิถุนายน 2537.

จรัญ โฆษณานันท์ ปรัชญากฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาควิชากฎหมาย
มหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2537.

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2.
ตำราในโครงการตำราพื้นฐาน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2536.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช อุดมการณ์ทางการเมือง. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2523.
- ชัยอนันต์ สมุทรวาณิช : ขัตติยา กรรณสูต. เอกสารการเมืองการปกครอง
ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. สถาบันสยามศึกษา สมาคมสังคมศาสตร์
แห่งประเทศไทย 2532.
- คณีย์ ไชยโยธา และนันทิ์ อ่อนเจริญ วิวัฒนาการรัฐธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์โอเคียนสตอร์, 2536.
- เดือน บุญนาค และไพโรจน์ ชัยนาม ระบอบเผด็จการตามรัฐธรรมนูญ.
พิมพ์ครั้งแรก. โรงพิมพ์อักษรนิติ, 10 ธันวาคม 2480.
- ธานีินทร์ กรัยวิเชียร พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย.
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 1.
ธันวาคม 2519.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ : รัฐธรรมนูญ
เยอรมัน. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอบ
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2535.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ กฎหมายมหาชน 2. พิมพ์ครั้งที่ 1. คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2537.

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ กฎหมายกับทางเลือกของสังคมไทย. พิมพ์ครั้งแรก.
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ระบบการควบคุมฝ่ายปกครองในประเทศอังกฤษ.
พิมพ์ครั้งแรก. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2537.
- ประมุข สุวรรณสร กฎหมายของประเทศแองโกลแซกซอน. พิมพ์ครั้งที่ 2.
คำสอนชั้นปริญญาโททางนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ
การเมือง 2485.
- ปรีดี เกษมทรัพย์ ประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2.
สำนักงานพิมพ์วิญญูชน, จำกัด สิงหาคม 2536.
- พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิมลฉัตร ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. หนังสือชุด
(ม.ล.นภา ชุมสาย) คำบรรยาย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2512.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ ความคิดทางการเมืองตะวันตก. พิมพ์ครั้งแรก.
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2522.
- ไพโรจน์ ชัยนาม รัฐธรรมนูญบทกฎหมายและเอกสารสำคัญในการเมือง
ของประเทศไทย. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2519.
- ไพโรจน์ ชัยนาม สถาบันการเมือง และรัฐธรรมนูญต่างประเทศกับระบอบ
การปกครองของไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2515.

ไพโรจน์ ชัยนาม สถาบันการเมือง และกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาค 1
ความน่าทั่วไป. โครงการตำราชุดตำรา ลำดับที่ 5 คณะกรรมการ
 สัมมนา และวิจัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2524.

รอง ศยามานนท์ ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 1.
 ไทยวัฒนาพานิชย์, 2520.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 1.
 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2534.
 ปรีดี เกษมทรัพย์ นิติปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
 มิตรนราการพิมพ์, 2531.

วิมล เครื่องงาม กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์
 นิติบรรณาการ. 2530.

สมคิด เลิศไพฑูรย์ ตุลาการรัฐธรรมนูญ. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ 2536.

สมบัติ จันทร์วงศ์ เดอะเฟดอรัลลิสต์เปเปอร์ เอกสารความคิดทาง
การเมืองอเมริกัน. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 พ.ศ. 2530.

สมยศ เชื้อไทย คำอธิบายหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2.
 โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2535.

สมยศ เชื้อไทย หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพ
 มหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน, จำกัด 2536.

สมโชค สุขารมณ์ ศาลฎีกา : อดีต ปัจจุบันอนาคต. คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526.

สุจิต บุญบงการ การพัฒนาการเมืองไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร
สถาบันการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.
โครงการตำราพื้นฐาน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สนธิ เตชานันท์ ระบบการเมืองการปกครองของอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 2.
ภาควิชาศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2529.

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา คู่มือการศึกษาวิชากฎหมาย
ปกครอง. พิมพ์ครั้งแรก. สิงหาคม 2539.

สุภัทรา วรรณพิมพ์ ประวัติศาสตร์อเมริกาโดยสังเขป. (หนังสือแปล).

เสน่ห์ จามริก ชุดศึกษาวิจัย การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ.
พิมพ์ครั้งแรก. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2529.

โกสิน พลกุล ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย. โครงการ
ศึกษานโยบายสาธารณะ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
2529.

หนังสือที่ระลึกเนื่องในวโรกาสครบ 100 ปี กระทรวงยุติธรรม กรุงเทพฯ
มหานคร พ.ศ. 2535.

หยุด แสงอุทัย หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9. สำนักพิมพ์วิญญูชน
มิถุนายน 2538.

หยุด แสงอุทัย หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 1. คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2534.

บทความ

กมลชัย รัตนสกาววงศ์ "ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ"
วารสารกฎหมาย. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523
ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (เมษายน 2538).

จรัญ ภักดีธนากุล "ศาลกับความเป็นกฎหมายสูงสุดแห่งรัฐธรรมนูญ"
วารสารศาลพาหุ. (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2523).

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์ "คำวินิจฉัยของศาลฎีกาในคดียึดทรัพย์นักการเมือง"
วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 2 ปีที่ 23 (มิถุนายน 2536).

นรนิติ เศรษฐบุตร "สถาบันทหารกับการเมืองการปกครองไทย" วารสาร
นิติศาสตร์. ฉบับที่ 3 ปีที่ 13 2526.

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ "อำนาจการพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ
กฎหมายที่ประกาศใช้ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ" วารสาร
นิติศาสตร์. ฉบับที่ 2 ปีที่ 23 (มิถุนายน 2536).

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ "อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐ
เยอรมัน" วารสารกฎหมาย. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 เมษายน 2539.

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ "รัฐธรรมนูญไทย : วิเคราะห์โครงสร้างและกลไก"
รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 80 ปี
ศาสตราจารย์ ไพโรจน์ ชัยนาม. กันยายน 2535.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ "ปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญและทฤษฎีความเป็น
กฎหมายสูงสุด" วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 2 ปีที่ 14
(มิถุนายน 2527).
- พูนศักดิ์ ใสสารวอ "วิวัฒนาการปัจจุบันของความรับผิดชอบทางการเมือง
ของรัฐบาลในระบอบเสรีประชาธิปไตย" วารสารนิติศาสตร์.
ฉบับที่ 3 ปีที่ 13 2526.
- เพ็ญศรี ภูมิถาวร "สาเหตุของการปฏิวัติรัสเซียในปี 1917" วารสาร
รวมคำแหง. ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม 2523.
- วิจิตรา วิเชียรชม "การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญ" รวมบทความ
80 ปี ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. กันยายน 2535.
- วิชา มหาคุณ "การตรวจสอบในทางตุลาการศึกษจากกรณีประกาศ รสช.
ฉบับที่ 26" วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 2 ปีที่ 23 (มิถุนายน
2536).
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ "การพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ
ของรัฐบัญญัติโดยองค์กรตุลาการ" วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 1-4
ปีที่ 10 2526.
- วิษณุ วรรณุญ "เหตุผลในคำวินิจฉัย" วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 2 ปีที่ 23
(มิถุนายน 2536).

- สถิตย์ ถิ่นพงศ์พันธ์ "สัมมนา ขอบด้วยกฎหมายแต่ไม่ชอบด้วยหลักกฎหมาย
ด้วยคน" วารสารอัยการ. ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2521.
- สมภพ ไทระกิตต์ "การควบคุมกฎหมายที่ขัดรัฐธรรมนูญ" วารสารนิติศาสตร์.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เล่ม 2 ตอน 1 (มิถุนายน 2513).
- สมยศ เชื้อไทย และวรพจน์ วิศรุตพิชญ์. "แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ
รัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย" วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 2
ปีที่ 14 (มิถุนายน 2527).
- สมยศ เชื้อไทย "รัฐธรรมนูญกับประชาธิปไตย : ความหมายและความ
สัมพันธ์" วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 3 ปีที่ 13 2526.
- สุรพล นิติไกรพจน์ "ปัญหาความชอบธรรมทางกฎหมายของ "คณะกรรมการ
ตรวจสอบทรัพย์สิน" วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 2 ปีที่ 23
(มิถุนายน 2536).
- สุวีรัตน์ ประจงปัจฉิม "ตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส" วารสารกฎหมาย
สุโขทัยธรรมนิราช. ฉบับที่ 5 ปีที่ 2 (ธันวาคม 2536).
- อมร รักษาศักดิ์ "การยึดทรัพย์สินนักการเมืองจากที่ชนะทางการเมือง
และรัฐศาสตร์" วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 2 ปีที่ 23
(มิถุนายน 2536).
- อมร จันทรมนุญณ์ "บทบาทของนักกฎหมายในการวางกฎเกณฑ์เพื่อความเป็น
ธรรมของสังคม" นิติศาสตร์ปริทรรศน์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 2516.

อมร จันทรสมบูรณ์ "ศาลรัฐธรรมนูญ" วารสารกฎหมายปกครอง. เล่ม 12
ตอน 3 (ธันวาคม 2536).

อมร จันทรสมบูรณ์ เอกสารประกอบคำบรรยาย ลักษณะวิชา มธ.123
สังคมกับกฎหมาย และกฎหมายมหาชนทุกลักษณะวิชา ภาควิชา
กฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อนันต์ จันทรโอภากร "Judicial Review ของสหรัฐอเมริกา"
รวมบทความ 80 ปี ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กันยายน 2535.

อุดม รัฐอมฤต "ความเป็นมาของการศึกษาวิเคราะห์คำวินิจฉัยของ
ศาลฎีกา กรณีกฎหมายซีดทรัพย์นักรเมือง" วารสารนิติศาสตร์.
ฉบับที่ 2 ปีที่ 23 (มิถุนายน 2536).

วิทยานิพนธ์

กนิษฐา เชื้อววิทย์ "การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ
กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติโดยองค์กรตุลาการ,"
วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2533.

วิจิตรฯ ฟุ้งลัดดา "ระบบการควบคุมมิให้กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ,"
วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

วุฒิ ดันตระกุล "บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยตุลาการรัฐธรรมนูญที่ 1/2513"
วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

เทพปรภณ์ เตะชา "การตีความรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร." วิทยานิพนธ์
 นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2527.

อื่น ๆ

กิตติศักดิ์ ปรกติ เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง "วิกฤตการณ์
 ทางสังคมไทย" กฎหมายไทย : จากมิติวัฒนธรรม วันพฤหัสบดีที่
 20-22 เมษายน 2538. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
 แห่งชาติ.

กรอบเบื้องต้น ร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เอกสารพื้นฐานประกอบการ
 รับฟังความคิดเห็น เพื่อการมีส่วนร่วมกำหนดรัฐธรรมนูญโดยประชาชน
 มีนาคม 2540 คณะกรรมการประชาสัมพันธ์ สภาร่างรัฐธรรมนูญ.

คณะวิจัยทางวิชาการ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ศตวรรษปัจจุบัน
 และสยามใหม่ในอนาคต : ความต่อเนื่องจากเปลี่ยนแปลงและ
 แนวใหม่ด้านการทหาร 2535.

โครงการนิทรรศการภาคสังคมศาสตร์ วิวัฒนาการกระบวนการยุติธรรม
 และกฎหมายไทย คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยเกริก 31 สิงหาคม - 1
 กันยายน 2528.

รัฐธรรมนูญการปกครองสยามฉบับชั่วคราว พระพุทธศักราช 2496.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 26 ฉบับที่ 49

- ประชุมกฎหมายประจำศก ปี 2488 เล่ม 58 หน้า 353.
- ประชุมพงศาวดาร เล่ม 4 ภาค 22-24 หน้า 92.
- ประมวลกฎหมายอาญา.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ลงวันที่ 10 มิถุนายน 2535.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2535.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2535.
- ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 115 หน้า 2 ก. ลงวันที่ 8 มกราคม 2541.
- รายงานการประชุมของสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 36 วันพฤหัสบดี ที่ 27 มิถุนายน 2506.
- วิเคราะห์ กำเนิดรัฐธรรมนูญ 2534 จุลสารไทยคดีศึกษา : ฉบับพิเศษ (ธันวาคม 2534).
- ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
รวมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475-2502
เล่ม 1.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521.

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช 2477.

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2522.

ธรรมนูญลักษณะปกครองคณะนกราภิบาล (ดุสิตธานี).

ภาษาอังกฤษ

Bell John "The Expansion of Judicial Review over
Discretionary Powers in France." public Law. 99
(Spring 1986).

Barron, Jerome A. and Doenes, C. Thomas Constitutional
Law St. Paul, Minn., West Publishing Co., 1986.

Brown. L. Neville France Administrative Law. : and
Garner. J.F. 2^{ed} London : Butterworths 1973.

Denning Lord The Discipline of Law. London : Butt
erworths. 1979.

Donald P. Kommers The constitutional Jurisprudence of
the Federal Republic of Germany. Duke University,
Press Durham and London, 1989.

- Ducat, Craig R. Modes of Constitutional Interpretation.
St. Paul, Minn, West Publishing Co., 1978.
- Duverger (Maurice) Institutions politiques et droit
Constitutionnel Tome 1, Paris, 1980.
- Friedrich, C.J. The Political Theory of the New
Democratic Constitution 12 the Review of
Politics 215 (1950).
- Hamilton, Madison and Jay The Federalist Papers. Edited
and with an Introduction by Clinton Rossiter,
First Mentor Printing, April, 1961.
- Hazard, Geoffrey C. and Taruffo, Michele American
Civil Procedure : An Introduction. Yale University
Press, New Haven and London, 1993.
- Henry J. Abraham The Judiciary the Supreme Court in
the Governmental Process. Printed in the United
States of America : University of Virginia, 1987.
- Kelsen, Hans Judicial Review of Legislation: A
Comparative Study of the Austrian and the
American Constitution 4 the Journal of Politics
183 (1942).

- kelsen, Hans General theory of Law and state.
Massachusetts:Harvard University Press, 1949.
- Mcwhinney, Edward. Constitutionalism in Germany and
the Federal Constitutional court. The Netherlands
: A.W. Sythoff, 1962.
- Mcwhinney, Edward. Judicial review in the English -
Speaking world. third Edition. The United States
of America : University of Toronto Press, 1965.
- Morton, F.L. Judicial review in France : A Comparative
Analysis. 36 the American Journal of Comparative
Law 89 (1988).
- Morris, Arval A. The Constitutional and American
Education. Second Edition, American Casebook
Series, West publishing Co., 1980.
- Morris A. Arval The Constitution and American
education St. Paul, Minn. west Publishing Co.,
1980.
- Nedjatigil Zaim M. "Judicial Control of
Administrative Discretion : A Comparative Study"
14 No.2 the Anglo-American Law Review. 97 (1985).

- Perry J. Michael The Constitution in the Courts
New York Oxford University Press, 1994.
- Rudden, Bernard A Source of French Law. Third
Edition Clarendon Press, Oxford, 1991.
- Smith S.A. de Constitution and Administrative Law.
Third edition. Penguin Books Ltd., 1977.
- Wolfe, Bertram D. Revolution & Reality Essays on the
Origin and Fate of the Soviet System Introduction
by Lewis S Feuer. The University of North Carolina
Press, 1981.
- Woll, Peter Constitutional Democracy Policies and
Politics Brandeis University, 1982.
- Zierlein, Karl-Feorg Constitution Control by Courts
Report to the 14th Conference on the Law on
the World, Peking (China), 1990.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

คำพิพากษา

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ที่ 45/2496

ศาลฎีกา

วันที่ 12 เดือน มกราคม พุทธศักราช 2496

ความแห่ง

นายทองเย็น หลีละเมียร

โจทก์

ระหว่าง

กระทรวงการคลัง โดย ม.จ.วิวัฒน์ชัย ชัยยันต์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ที่ 1 ม.จ.วิวัฒน์ชัย

ชัยยันต์ โดยส่วนตัวที่ 2

จำเลย

เรื่อง ละเมิด

โจทก์ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ลงวันที่ 15 เดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2494

คดีนี้โจทก์ฟ้องและยื่นคำร้องเพิ่มเติมว่าจำเลยที่ 2 เป็นรัฐมนตรีว่าการได้สั่งปลดโจทก์ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นปลัดกระทรวงการคลังและเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นพิเศษออกจากราชการตามคำสั่งของกระทรวงการคลังที่ 472/2490 โดยไม่มีใบาเหียงบ้านาญ ทั้งนี้โดยจำเลยที่ 2 ไม่มีอำนาจหน้าที่จะปลดโจทก์ออกจากราชการได้ เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 ซึ่งใช้อยู่ในขณะที่จำเลยที่ 2 ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น ไม่มีทางที่จะถือว่าเป็นกฎหมายได้ ดังนั้นการเข้าเป็นรัฐมนตรีของจำเลยที่ 2 จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายและจำเลยที่ 2 ได้ปฏิบัติการสั่งปลดโจทก์ออกจากราชการโดยละเมิดต่อพระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาลงโทษข้าราชการและพนักงานเทศบาลผู้กระทำผิดหน้าที่หรือหย่อนความสามารถ พ.ศ. 2490 กล่าวคือจำเลยปลดโจทก์โดยไม่ปรากฏว่าได้มีการกระทำผิดหน้าที่หรือหย่อนความสามารถตามมาตรา 4 และ

จำเลยสั่งปลดโจทก์โดยไม่มีการสอบสวนตามมาตรา 6 และมาตรา 10 คำสั่งของกระทรวงการคลังที่ 472/2490 จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ภายหลังที่ออกคำสั่งที่ 472/2490 จำเลยที่ 2 ยังจงใจกระทำให้โจทก์เสื่อมเสียในเกียรติยศและชื่อเสียง โดยได้นำคำสั่งที่กล่าวนั้นไปกระจายเสียงทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในระหว่างวันที่ 4-10 ธันวาคม 2490 โดยเจตนาที่จะประจานโจทก์ นอกจากนี้ยังมีการแพร่ข่าวต่อบรรดาหนังสือพิมพ์ว่า โจทก์ฉ้อโกงในกรณีการซื้อขายฝิ่นรายนี้

เมื่อเดือนธันวาคม 2490 จำเลยได้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้จับโจทก์ โดยกล่าวหาว่า โจทก์ทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 172 โจทก์ต้องถูกจับกุมขังตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม 2490 จนถึงวันที่ 19 เดือนเดียวกัน รวมถูกขังอยู่ 7 วัน จึงได้ประกันตัวไป และในที่สุดก็ถูกปล่อย เพราะไม่มีความคิด

โจทก์ได้รับความเสียหายจากการละเมิดของจำเลย คือ โจทก์เสียสิทธิที่ควรได้รับราชการคิดได้เป็นเงิน 64,750 บาท และโจทก์ควรได้รับบำนาญ 34,499 บาท 40 สตางค์ นอกจากนี้โจทก์ขอเรียกค่าเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติคุณอีกเป็นเงิน 50,000 บาท จึงขอให้ศาลสั่งว่า คำสั่งของกระทรวงการคลังที่ 472/2490 เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้จำเลยร่วมกันชดเชยค่าเสียหายให้โจทก์รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 149,249 บาท 40 สตางค์ พร้อมกับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7 ครั้งต่อปี นับจากวันที่ฟ้องจนกว่าจำเลยจะชำระเงินเสร็จ

จำเลยให้การต่อสู้ว่า จำเลยที่ 2 เข้าเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยกระแสนพระบรมราชโองการและรัฐสภาได้ให้ความไว้วางใจโดยชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแล้ว ที่โจทก์เข้าใจว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยชั่วคราว พ.ศ. 2490 ไม่มีทางจะถือเป็นกฎหมายได้นั้น เป็นความเข้าใจผิดของโจทก์ เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้เกิดขึ้นโดยคณะรัฐประหารได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศเป็นผลสำเร็จ และได้นำความกราบบังคมทูลให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2489 นั้นเสีย จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลิกใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2489 และให้ใช้

รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 แทนสืบไป

จำเลยที่ 2 ได้มีคำสั่งปลดโจทก์ออกจากราชการโดยสุจริตและโดยอาศัยอำนาจที่ให้ไว้ตามพระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาลงโทษข้าราชการและพนักงานเทศบาลผู้กระทำความผิดหน้าที่หรือหย่อนความสามารถ พ.ศ. 2490 และได้ทำการสอบสวนครบถ้วนตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว คำสั่งปลดโจทก์ออกจากราชการ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และพฤติการณ์ของโจทก์ในการปฏิบัติหน้าที่ในกรณีการซื้อขายฝิ่นอิหร่านระหว่างกรมสรรพสามิตกับนายสงวน จูฑะเดมิย์ อันเป็นมูลเหตุที่ต้องปลดโจทก์ออกจากราชการนั้น มีความผิดจริงดังที่ปรากฏตามคำสั่งของกระทรวงการคลังท้ายคำฟ้อง

จำเลยที่ 2 ไม่เคยนำคำสั่งที่โจทก์อ้างไปกระจายเสียงทางวิทยุ และไม่เคยแพร่ข่าวต่อหนังสือพิมพ์ดังฟ้อง ทั้งไม่เคยแจ้งแก่เจ้าพนักงานตำรวจให้จับโจทก์ ส่วนค่าเสียหายตามคำสั่งฟ้องของโจทก์เป็นแต่เพียงความคิดคาดคะเนอันเลื่อนลอย และโจทก์มิได้เสียหายตามจำนวนที่เรียกร้อง

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้ววินิจฉัยว่า จำเลยที่ 2 มีคำสั่งที่ 472/2490 ให้ปลดโจทก์ออกจากราชการและหน้าที่ซึ่งจำเลยที่ 2 มีอยู่ตามพระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาลงโทษข้าราชการโดยมีเหตุผลปรากฏอยู่ในคำสั่งนั้น เป็นการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ซึ่งจำเลยที่ 2 มีอยู่ตามพระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาลงโทษข้าราชการและพนักงานเทศบาลผู้กระทำความผิดหน้าที่หรือหย่อนความสามารถ พ.ศ. 2490 และกระทำโดยสุจริต ขณะนั้นจำเลยที่ 2 ก็เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยชอบด้วยกฎหมาย ถึงหากจำเลยที่ 2 จะมีคำสั่งให้ปลด โจทก์ออกจากราชการโดยไม่ให้ออกโอกาสโจทก์ชี้แจงแก้ตัวก่อน ก็ยังไม่พอจะถือเป็นเหตุซึ่งโจทก์จะฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบต่อโจทก์ฐานละเมิดได้ เพราะการที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาตามอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยสุจริตนั้น แม้การลงโทษนั้นจะมีการผิดพลาดเคลื่อนไปบ้างก็เป็นเรื่องที่จะดำเนินการแก้ไขตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการหาใช่เหตุที่จะฟ้องร้องให้รับผิดชอบฐานละเมิดไม่

ในข้อที่โจทก์กล่าวหาว่า จำเลยที่ 2 ได้นำคำสั่งปลดโจทก์ออกจากราชการไปกระจายเสียงทางวิทยุ นั้น โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานยืนยันว่า จำเลย

ที่ 2 ได้สั่งให้โฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง คดีจึงไม่มีทางที่โจทก์จะฟ้องจำเลย
ที่ 2 ได้

ส่วนข้อที่โจทก์หาว่า จำเลยที่ 2 ได้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้จับ
โจทก์โดยหาว่าโจทก์ทุจริตต่อหน้าที่ เป็นเหตุให้โจทก์ถูกจับกุมซึ่งนั้นก็ปรากฏ
ว่าจำเลยที่ 2 ได้สั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจทำการจับกุมโจทก์เลย การที่โจทก์
ถูกจับกุมนั้น เป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่
โดยชอบด้วยกฎหมาย หาใช่การกระทำของจำเลยที่ 2 ไม่ จำเลยไม่ได้ทำ
ละเมิดต่อโจทก์ดังฟ้อง จึงพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์เสีย ให้โจทก์ใช้ค่าธรรมเนียม
ค่าทนาย 3,000 บาทแทนจำเลย

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิจารณาคดีแล้ว พิพากษาขึ้นตามศาลชั้นต้น
ให้โจทก์เสียค่าทนาย 1,000 บาทแทนจำเลย

โจทก์ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

ศาลฎีกาได้ฟังคำแถลงของทนาย โจทก์จำเลยตรวจสำนวนประชุม
ปรึกษาคดีเรื่องนี้แล้ว จะได้ยกประเด็นที่เป็นปัญหาแห่งคดีขึ้นวินิจฉัยดังต่อไปนี้

(1) โจทก์กล่าวว่า คำสั่งของกระทรวงการคลังที่ 472/2490
เป็นคำสั่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะจำเลยไม่มีอำนาจหน้าที่อย่างใดที่จะสั่ง
ปลดโจทก์ออกจากราชการได้ ด้วยจำเลยที่ 2 มิใช่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การคลังโดยชอบ เพราะการเข้าเป็นรัฐมนตรีของจำเลยที่ 2 อาศัยอำนาจตาม
รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 ซึ่งไม่เป็นกฎหมาย

ข้อเท็จจริงได้ความว่า ใน พ.ศ. 2490 คณะรัฐประหารได้ยึด
อำนาจการปกครองประเทศไทยได้เป็นผลสำเร็จ การบริหารประเทศชาติใน
ลักษณะเช่นนี้ คณะรัฐประหารย่อมมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลง แก้ไขยกเลิกและ
ออกกฎหมายตามระบบแห่งการปฏิวัติเพื่อบริหารประเทศชาติต่อไปได้ มิฉะนั้น
ประเทศชาติจะตั้งอยู่ด้วยความสงบไม่ได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490 จึงเป็นกฎหมายอันสมบูรณ์ จำเลยที่ 2
เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยชอบ

(2) โจทก์กล่าวว่า จำเลยสั่งปลดโจทก์โดยละเมิดต่อพระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาลงโทษข้าราชการ ฯลฯ พ.ศ. 2490 คำสั่งที่ 472/2490 ไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้อีกประการหนึ่ง

ได้วินิจฉัยมาแล้วว่า จำเลยที่ 2 เป็นรัฐมนตรีโดยชอบ ย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่ง พระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาลงโทษข้าราชการ ฯลฯ พ.ศ. 2490 นั้น เป็นกฎหมายมอบอำนาจให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่พิจารณาโทษผู้น้อยได้ตามควรแก่เหตุการณ์ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติแล้วนั้น จำเลยที่ 2 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมีอำนาจที่จะพิจารณาลงโทษข้าราชการผู้อยู่ได้บังคับบัญชา รวมทั้งโจทก์ซึ่งเวลานั้นดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวง

คำสั่งที่ 472/2490 เป็นคำสั่งของกระทรวงการคลัง ในนามของจำเลยที่ 2 ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มีข้อความสำคัญว่าการปฏิบัติราชการของโจทก์ในเรื่องผ่อนผันอนุญาตให้ยึดเวลาการส่งมอบพื้นให้นายสงวน จูฑะเดมิย์ ผู้ขาย ทั้ง ๆ ที่รู้ดีว่าผู้ขายค้ำกำไรเป็นอันมาก โดยโจทก์เป็นผู้เสนอขออนุญาตในนามของผู้รักษาการแทนกรมสรรพสามิต และโจทก์เป็นผู้สั่งอนุญาตเองในนามของปลัดกระทรวงการคลังโดยไม่มีเหตุผลอันควรถึง 5 ครั้ง เป็นเวลา 8 เดือน อย่างน้อยก็พอถือได้ว่า เป็นการประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ผิดตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2475 มาตรา 61 และอาศัยอำนาจตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาลงโทษข้าราชการและพนักงานเทศบาลผู้กระทำความผิดหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ พ.ศ. 2490 จึงสั่งให้ปลดโจทก์ออกจากราชการ

คำสั่งฉบับนี้เป็นคำสั่งที่ออกมาในทางราชการ โดยอำนาจและหน้าที่ในตำแหน่งราชการ มิใช่เป็นการเจตนาส่วนตัวเลย จะเห็นได้ว่าเป็นคำสั่งที่จำเลยที่ 2 ได้ใช้ดุลพินิจพิจารณาเหตุการณ์ที่โจทก์ปฏิบัติในหน้าที่ราชการแล้วปรับสัดย์เข้ากับบทกฎหมาย โดยยกเอาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนเป็นบทชี้ความผิด และยกพระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาลงโทษเป็นบทกำหนดโทษ การกระทำดังนี้เป็นการสั่งราชการหรือปฏิบัติราชการด้วยการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยตามบทกฎหมายที่ใช้อำนาจและตามคำพยานหลักฐานฟังได้ว่าเป็นการ

กระทำโดยสุจริต กรณีที่กล่าวมาเฉพาะในข้อนี้มิใช่เป็นเรื่องฐานะละเมิด เพราะเหตุว่าความผิดในลักษณะละเมิดนั้น เป็นประทุษกรรมทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหาย ฯลฯ โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ (ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) การกระทำอยู่เหนือมูลฐานแห่งความผิด ซึ่งในคดีนี้โจทก์หาได้กล่าวข้อหาดังรูปคดีให้เป็นเช่นนั้นไม่ ตามฟ้องสำนวนกลับ แสดงว่าลักษณะแห่งการออกคำสั่งของจำเลยตั้งอยู่เหนือมูลฐานแห่งความชอบด้วยตำแหน่งหน้าที่และอำนาจ ทั้งไม่มีเหตุใดที่จะเห็นว่า จำเลยที่ 2 มุ่งจะให้เกิดการเสียหายแก่โจทก์ แม้จำเลยวินิจฉัยผิดพลาดก็หาเป็นละเมิดไม่

ฉะนั้นคดีของโจทก์ในข้อนี้จึงมิใช่เรื่องละเมิดดังกล่าวหา

(3) ข้อที่ว่าจำเลยกระจ่ายเสียงทางวิทยุประจันโจทก์ และแพร่ข่าวต่อบรรดาหนังสือพิมพ์ว่าโจทก์ฉ้อโกงในกรณีซื้อขายฝิ่น และว่าจำเลยแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้จับโจทก์โดยหาว่าทุจริตต่อหน้าที่ ข้อเท็จจริงเหล่านี้โจทก์มิได้นำสืบให้ปรากฏว่าเป็นการกระทำของจำเลย

(4) ส่วนข้อที่ว่าศาลชั้นต้นตั้งคดีพยานของโจทก์เสีย 10 คนนั้น ศาลนี้ได้พิเคราะห์มูลค่าแถลงของโจทก์ที่จะขอสืบพยานเหล่านั้นในข้อความต่าง ๆ ซึ่งจดบันทึกอยู่ในรายงานการพิจารณาของศาลชั้นต้น เห็นสอดคล้องด้วยว่า เป็นพยานอันห่างไกลต่อประเด็นแห่งคดี ไม่สามารถจะทำให้โจทก์ชนะคดีได้ ศาลชั้นต้นตั้งงดการสืบพยานเหล่านั้นชอบแล้ว

อาศัยเหตุดังกล่าวมา เห็นว่าศาลทั้งสองพิพากษาไว้ชอบแล้วจึงพิพากษายืนตาม ให้ยกฎีกาของโจทก์ และให้โจทก์เสียค่าทนายความในชั้นศาลฎีกา 1,000 บาท ให้แก่จำเลย

เลขาธิบดีธรรมวิทักษ์

คฤชทัตพรชานาดี

ลัดพลีธรรมประคัลภ์

หมายเหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ เป็นตัวอย่างอันดีที่จะพิจารณาว่า ศาลยุติธรรม จำต้องรับรองผลของการปฏิวัติหรือรัฐประหาร ซึ่งทำได้สำเร็จและผู้กระทำได้ กลายเป็นผู้มีอำนาจอันแท้จริงในรัฐอย่างแน่นอนโดยที่การรัฐประหารเมื่อ พ.ศ. 2490 มีลักษณะอย่างเดียวกับการปฏิวัติของเยอรมัน ค.ศ. 1918 หลังสงครามโลกคราวแรก ผู้เขียนจึงขอถือโอกาสนี้แปลคำพิพากษาศาลฎีกา เยอรมัน เพื่อเป็นการเทียบเคียงดังต่อไปนี้ ในคำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน เล่ม 99 หน้า 287 ศาลฎีกาเยอรมันได้กล่าวว่า "กฎหมายนี้ (คือกฎหมายที่รัฐธรรมนูญ ของคณะปฏิวัติได้ออก) ย่อมเป็นอันสมบูรณ์และมีผลผูกพันทางกฎหมาย เพราะ แม้รัฐบาลซึ่ง เป็นผู้ออกกฎหมายนั้นจะเกิดขึ้นโดยการปฏิวัติใช้กำลังก็ดี แต่ก็ สามารถยื่นหัตถฐานะอันตรงอำนาจของคนไว้ได้ ฉะนั้นในทางรัฐธรรมนูญ จึงต้องยอมรับอำนาจของรัฐบาลดังกล่าว" (คืออำนาจในการออกกฎหมาย) นอกจากนี้ในคำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน เล่ม 100 หน้า 27 ศาลฎีกาเยอรมันยังได้ กล่าวว่าอำนาจของรัฐใหม่อันเกิดขึ้นโดยการปฏิวัตินี้ในทางรัฐธรรมนูญจะปฏิเสธ ไม่ยอมรับรองหาได้ไม่ เพราะการผิดต่อกฎหมายในการก่อให้เกิดการปฏิวัติ ขึ้นนั้น หาเป็นการขัดแย้งกับอำนาจนั้นแต่ประการใดไม่ เพราะการชอบด้วย กฎหมายแห่งการก่อให้เกิดขึ้นย่อมไม่ใช่คุณลักษณะอันเป็นสาระสำคัญของอำนาจ ของรัฐอย่างใดเลย รัฐไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยปราศจากอำนาจของรัฐ ทั้งนี้ที่อำนาจ เก่าได้ถูกขจัดให้หมดไป ทั้งนี้ที่อำนาจใหม่ซึ่งสามารถทำการได้สำเร็จย่อม เข้ามาแทนที่อำนาจเก่า วิธีทางแห่งการปฏิวัติได้แสดงด้วยว่าอำนาจใหม่ได้ เกิดขึ้นอย่างผู้ครอบครองรัฐภายหลังที่อำนาจเก่าได้ถูกทำลายลงไปแล้ว และ ยังดำรงอยู่ในการคลี่คลายจัดสรรอย่างมั่นคงฉะนั้นรัฐบาลใหม่จึงมีอำนาจออก กฎหมายได้) ในคำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน (ฝ่ายอาญา เล่ม 53 หน้า 68) ศาลฎีกาเยอรมันได้กล่าวว่ารัฐบาลของประชาชน (คือรัฐบาลปฏิวัติ) ได้ ดำเนินการสำเร็จทุกหนทุกแห่ง และสามารถขจัดกลุ่มของประชาชนที่ขัดขึ้น โดยอาศัยปัจจัยแห่งอำนาจที่รัฐบาลนั้นมีอยู่ได้สำเร็จเด็ดขาด เท่านั้นที่เป็นอัน เพียงพอที่อำนาจที่รัฐบาลนี้มีอยู่อย่างแท้จริงจะได้รับการรับรองของกฎหมาย" และในคำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน (ฝ่ายอาญา เล่ม 59 หน้า 157) ศาลฎีกา

เขอermann กล่าวว่า "การกระทำต่าง ๆ ในทางปฏิบัติอันแท้จริง คือการกระทำ
ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติอันได้ชัยชนะอย่างเด็ดขาดนั้น หาเป็นการผิดกฎหมายตาม
ความหมายของกฎหมายซึ่งก่อตั้งขึ้นใหม่ไม่"

คำพิพากษาฎีกาเขอermann ที่แปลมาข้างบนนี้แสดงว่า การปฏิบัติหรือ
รัฐประหารนั้น ในครั้งแรกเป็นการผิดกฎหมายแต่เมื่อใดผู้กระทำการปฏิบัติหรือ
รัฐประหารจนสำเร็จบริบูรณ์ กล่าวคือสามารถยึดอำนาจอันแท้จริงของตนได้
โดยปราบปรามอำนาจของรัฐบาลเก่าหรือกลุ่มของบุคคลที่ต่อต้านแพ้ราบคาบ
ไปแล้ว ก็เป็นรัฐาธิปัตย์มีอำนาจสูงสุดในรัฐ ฉะนั้นจึงอยู่ในฐานะที่จะให้รัฐธรรมนูญ
ใหม่ และยกเลิกกฎหมายเดิม บัญญัติกฎหมายใหม่ตามชอบใจ ในคดีเรื่องนี้ปรากฏ
ว่าเมื่อมีการรัฐประหารสำเร็จแล้วก็ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว
พ.ศ. 2490 ขึ้นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวยอมใช้ได้ในฐานะเป็นรัฐธรรมนูญอัน
แท้จริง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งแต่งตั้งโดยอาศัยรัฐธรรมนูญฉบับ
ชั่วคราวจึงเป็นรัฐมนตรีที่สมบูรณ์ ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ นั้น กฎหมาย
ใดที่รัฐประหารไม่ยกเลิกเสียก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว กฎหมายนั้น
ก็ยังใช้ได้ต่อไป ฉะนั้น เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้อาศัยอำนาจ
ตามพระราชบัญญัติกำหนดวิธีวิธีพิจารณาลงโทษข้าราชการ ฯลฯ พ.ศ. 2490
จึงให้ปลดโจทก์ออกจากตำแหน่ง ถ้าการปลดนี้เข้าเงื่อนไขดังที่พระราชบัญญัติ
ดังกล่าวกำหนดไว้ การปลดก็เป็นอันสมบูรณ์ เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การคลังมีอำนาจทำได้ การปลดจำเลยออกจากราชการจึงเป็นการกระทำที่มี
อำนาจทำได้ ฉะนั้นจึงไม่เป็นการ "กระทำต่อผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย" ตาม
ความหมายแห่ง ป.พ.พ. มาตรา 420

อ.ส.

หยุด แสงอุทัย

ภาคผนวก ก

ความเห็นของศาลแขวงอุบลราชธานีที่ไม่ยอมรับคำบังคับของประกาศ
คณะกรรมการในคดีหมายเลขคำที่ 918/2512

ระหว่างผู้ว่าคดีศาลแขวงอุบลราชธานี โจทก์ ส.ค.อ.เสิดา ทองเรือง กับพวก จำเลย ซึ่งโจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2511 ระหว่างเวลา 06.00 น. ถึงเวลา 18.00 น. จำเลยทั้งสามซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ มีหน้าที่ควบคุมผู้รับการอบรมที่ถูกคุมขังฐานเป็นบุคคลอันธพาลตามประกาศคณะกรรมการ ฉบับที่ 43 ได้กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้นายศรีธาตุ อินทรมณี และนายทา ดันโพธิ์ ผู้รับการอบรมซึ่งอยู่ในความควบคุมของจำเลย ออกไปจากสถานคุมขังตามประกาศดังกล่าวแล้วหลบหนีไปจับตัวไม่ได้ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุม การอบรม และการฝึกอาชีพ ตามประกาศคณะกรรมการ ฉบับที่ 43 พ.ศ. 2503 มาตรา 15 ในการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ศาลแขวงอุบลราชธานีมีความเห็นว่า คดีมีปัญหาข้อกฎหมายที่ จำเป็นจะต้องวินิจฉัยก่อนที่จะชี้ขาดความผิดของจำเลยว่า ตามวันและเวลาที่ โจทก์ฟ้อง นายศรีธาตุ อินทรมณี และนายทา ดันโพธิ์ ผู้รับการอบรมที่หลบหนีไป ได้ถูกควบคุมตัวไว้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย ดังกล่าว ศาลแขวงอุบลราชธานีมีความเห็นว่า บทบัญญัติในข้อ 1 และข้อ 2 แห่งประกาศคณะกรรมการ ฉบับที่ 43 ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะต้องนำมาใช้บังคับแก่คดีนี้เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 มาตรา 157 มาตรา 159 มาตรา 160 และ มาตรา 27 ใช้บังคับอีกต่อไปมิได้ จึงได้สั่งให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นมา เพื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 175

ศาลแขวงอุบลราชธานีเห็นว่า ประกาศคณะกรรมการ ฉบับที่ 43 ข้อ 1 และข้อ 2 แแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะเหตุผล ดังต่อไปนี้

1. การควบคุมตัวบุคคลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 มีลักษณะแตกต่างกับประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 21 คือ ไม่ได้ควบคุมตัวไว้เพื่อทำการสอบสวนในข้อหาข้อใดเลย หากแต่ควบคุมไว้เพื่อทำการอบรมและฝึกอาชีพให้กลับคนเป็นพลเมืองดี จึงแสดงว่าประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 43 ได้เอาอาการที่บุคคลนั้นมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลเป็นความผิดที่ละเมิดต่อกฎหมาย ซึ่งเป็นข้อหาในความผิดต่างหากจากข้อหาเดิมที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนไว้ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 21 เป็นเหตุให้ถูกส่งตัวไปอยู่ในสถานอบรมและฝึกอาชีพหากบุคคลนั้นหลบหนีไป ก็ยังมีความผิดและต้องรับโทษตามข้อ 3 แห่งประกาศดังกล่าวด้วย ทำให้บุคคลนั้นต้องถูกจำกัดตัดทอนสิทธิและเสรีภาพไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลนั้น ฉะนั้นการที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 ข้อ 1 ให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดว่าบุคคลใดมีความผิดตามประกาศหรือไม่ อีกทั้งให้มีอำนาจสั่งให้ส่งตัวบุคคลนั้นไปยังสถานอบรมและฝึกอาชีพ จึงมีผลเท่ากับเป็นการตั้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร มีอำนาจทำการพิจารณาอรรถคดีชี้ขาดความผิดและลงโทษบุคคลได้ เป็นการตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่มีข้อหาความผิดฐานมีนิสัยและประพฤติคนเป็นอันธพาลโดยเฉพาะ แทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมาย จึงเป็นการแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 157 ซึ่งบัญญัติว่า การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์" และมาตรา 159 ซึ่งบัญญัติว่า "การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมดา ที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้" และการที่ข้อ 1 แห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดความผิด และสั่งลงโทษบุคคลที่ประพฤติคนเป็นอันธพาลได้ โดยมีต้องดำเนินการฟ้องร้องกล่าวโทษตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณา เป็นการบัญญัติกฎหมายกำหนดวิธีพิจารณาขึ้นใหม่ เพื่อใช้บังคับแก่คดีข้อหาความผิดฐานมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลโดยเฉพาะจึงแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 160 ซึ่งบัญญัติว่า "การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือ

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะกระทำมิได้" เรื่องทำนองนี้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2501 ว่ามาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ใช้บังคับมิได้

2. ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 เป็นกฎหมายที่ถือว่า การมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันขาดเป็นความผิด แต่มิได้กำหนดระยะเวลาการลงโทษที่แน่นอนไว้ ดังนั้นโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักหรือเบาสถานใดก็สุดแต่คณะกรรมการตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 ข้อ 2 จะพิจารณาและมีคำสั่ง ไม่มีขอบเขตกำหนดเวลาสิ้นสุด ทำให้โทษที่ได้รับไม่ได้สัดส่วนกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและไม่เป็นธรรม ย่อมเป็นการแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 27 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้"

3. การสั่งให้ส่งตัวบุคคลที่มีนิสัยและความประพฤติเป็นอันขาดไปควบคุมไว้ในสถานอบรมและฝึกอาชีพ แม้จะถือว่าเป็นเพียงวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่ง มิใช่เป็นการลงโทษก็ตาม แต่ก็มีผลเป็นการจำกัดตัดทอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่นเดียวกับการลงโทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ก็ควรมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามีกำหนดเวลาสิ้นสุด และต้องกระทำโดยศาล และดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณา โดยให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้กล่าวแก้ข้อกล่าวหาได้เต็มที่ ดังนั้น การที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 บัญญัติให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจใช้วิธีการดังกล่าว จึงเท่ากับให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจกระทำการได้อย่างศาล เป็นการตั้งบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ตุลาการให้มีอำนาจทำการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีได้อย่างศาล จึงแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามนัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นด้วย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายพิสิฐ ธรรมกุล เกิดวันที่ 10 กันยายน 2512 ณ โรงพยาบาล
สมุทรสงคราม เข้าศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงในปี
2530 และจบการศึกษานิตยศาสตรบัณฑิต ในปี 2532 ซึ่งในระหว่างศึกษานี้ได้
รับรางวัลเป็นทุนการศึกษาสำหรับผู้มีคะแนนดีเด่นประจำคณะจนสำเร็จการศึกษา
อีกด้วย จากนั้นได้เข้ารับการศึกษาระดับบัณฑิตในปี 2533 และจบการศึกษา
เป็นเนติบัณฑิตไทยในปี 2534 และได้รับประกาศนียบัตร สาขากฎหมายมหาชน
ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2539 ปัจจุบันรับราชการเป็นผู้ช่วยเลขานุการ
คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย